

23 квітня – Всесвітній день книги та авторського права

Те, що книга – один із найбільших винаходів людства, знають усі.

На фото - пам'ятник книгам у Берліні, який встановлено на честь Йоганна Гуттенберга, винахідника сучасного друкарства, відкритий 21 квітня 2006 року.

Скульптура називається "Der moderne Buchdruck" ("Сучасне книгодрукування"), висота її двадцять метрів, вага 35 тонн. Це 17 книг найвідоміших німецьких авторів. Розташований пам'ятник навпроти університету імені братів Гумбольдтів.

"Люди перестають мислити, коли перестають читати" – писав Дені Дідро, французький філософ та енциклопедист епохи Просвітництва.

П'ятнадцятого листопада 1995 року на 28-й сесії ЮНЕСКО **23 квітня було оголошене Всесвітнім днем книги**, оскільки в цей день людство вшановує пам'ять письменника та драматурга, без якого важко уявити літературу, театр, кінематограф. Ім'я цьому генію – Вільям Шекспір.

Рішення прийняте з метою просвіти, для подальшого розвитку усвідомлення культурних традицій, а також з урахуванням того, що **книги є найвагомішим засобом поширення знань та найнадійнішим способом їхнього збереження.**

Це найчудовіший винахід для обміну ідеями за межами людського простору та часу, а також найпотужніша сила викорінення бідності та мирного будівництва.

В резолюції відзначається також доцільність проводити в цей день книжкові виставки та ярмарок.

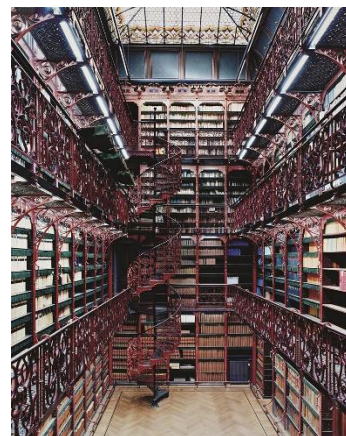
Приймаючи таке рішення, враховували досвід ряду країн та організацій, які вже й раніше проводили «День книги». Зокрема, у 1926 році король Альфонс XIII підписав декрет про святкування в Іспанії Дня іспанської книги. Після деякої полеміки, було вирішено, що цим днем стане 23 квітня — день смерті Мігеля Сервантеса.

У Барселоні цей день збігся зі святом на честь заступника Каталонії святого Георгія, коли книготорговці влаштовували грандіозний книжковий ярмарок. Саме там, з 1931 року з'явився звичай дарувати троянду кожному, хто придбає книгу. –

Це свято має на меті сприяти поширюванню задоволення від книжок і читання. **Щороку 23 квітня у всьому світі проводять святкування, мета яких — визнати чарівну силу книг, що є зв'язком між минулим і майбутнім, мостом між поколіннями та культурами.**

З цієї нагоди ЮНЕСКО та міжнародні організації, які представляють три основні галузі книжкової індустрії — видавців, книготорговців та бібліотек, вибирають місто, яке стає **Світовою книжковою столицею**, щоб упродовж наступного року підтримувати своїми власними ініціативами імпульс святкування Дня книги аж до 23 квітня наступного року.

Головне святкування відбувається щорічно в штаб-квартирі ЮНЕСКО. Туди запрошують продавців книг, видавничі компанії та митців, щоб ті поділилися своєю пристрастю до книг та читання, проводячи практичні семінари для молоді з типографії, ілюстрування, книгопереплетення та книгодрукування.

ЮНЕСКО щиро запрошує плекати книги як цінний інструмент для обміну знаннями, взаєморозуміння та відкритості у світі.

Щороку ООН обирає нову **Світову столицю книги**. Обране місто проводить заходи щодо популяризації літератури і читання. Сьогодні пріоритет спрямований на підвищення інтересу до читання і доступності цифрових технологій.

23 квітня – це також і день авторського права. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 1 січня 2022 року регулює відносини щодо набуття, здійснення та захисту особистих немайнових та майнових авторських та/або суміжних прав, а також щодо прав особливого роду (*sui generis*), пов'язаних зі сферою авторського права та/або суміжних прав.

Основний закон держави, а саме Конституція України, визначає у статті 41 право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності.

У статті 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Авторське право виникає в силу факту створення інтелектуальною творчою працею автора або співавторів твору науки, літератури і мистецтва. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми з урахуванням суті твору (зокрема, письмової форми, електронної форми, речової форми). Якщо не доведено інше, результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею.

Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної та творчої діяльності. Ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Із позицій Основного закону виходить все що стосується авторського права в Україні загалом. Це право також регулюють наступні законодавчі акти - Цивільний кодекс України, Закон України «Про авторське право і суміжні права», Постанова Кабінету міністрів України від 27 грудня 2001р. №1756 «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір» та ще певна кількість вузькоспеціальних законів.

Відповідно Закону України «Про авторське право і суміжні права» охороняються твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:

1) літературні письмові твори белетристичного, наукового, технічного або практичного характеру (книги, брошури, статті, комп'ютерні програми тощо) у письмовій, електронній (цифровій) чи іншій формі;

2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;

3) музичні твори з текстом і без тексту;

4) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу;

5) аудіовізуальні твори;

6) скульптури, картини, малюнки, гравюри, літографії та інші твори образотворчого мистецтва;

7) твори архітектури;

8) фотографічні твори;

9) твори ужиткового мистецтва, у тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, художня ковка тощо;

10) ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, будівництва та інших сфер діяльності;

11) збірки творів, збірки обробок нематеріальної культурної спадщини, енциклопедії та антології, збірки звичайних даних, інші складені твори, за умови що вони є результатом творчої діяльності за доббором або упорядкуванням змісту;

12) комп'ютерні програми;

13) інші твори.

Відповідно до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Якщо чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються **правила міжнародного договору**.

У зв'язку з тим, що ряд положень, які містяться у міжнародних договорах, не закріплені в законодавстві України, суди враховують, що Україна є учасницею низки міжнародних договорів, які регулюють дані правовідносини.

Не вважаються об'єктами авторського права:

1) повідомлення про новини дня або інші факти, що мають характер звичайної прес-інформації;

2) вираження народної творчості (фольклор);

3) акти органів державної влади, органів місцевого самоврядування, офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного і судового характеру (закони, укази, постанови, рішення, державні стандарти тощо), а також їх проекти та офіційні переклади;

4) державні символи, державні нагороди; державні знаки, емблеми, символи і знаки органів державної влади, Збройних Сил України та інших військових формувань України, затверджені органами державної влади; символіка територіальних громад України, затверджена відповідними органами місцевого самоврядування;

5) грошові знаки;

6) розклади руху транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності і на які поширюється право особливого роду (sui generis);

Таблиця розкладу руху транспортних засобів на території міста Києва									
Лінійний номер	Напрямок руху	Відправлення	Прибуття	Відправлення	Прибуття	Відправлення	Прибуття	Відправлення	Прибуття
101	Київ - Львів	08:00	08:15	08:30	08:45	09:00	09:15	09:30	09:45
102	Київ - Львів	08:15	08:30	08:45	09:00	09:15	09:30	09:45	10:00
103	Київ - Львів	08:30	08:45	09:00	09:15	09:30	09:45	10:00	10:15
104	Київ - Львів	08:45	09:00	09:15	09:30	09:45	10:00	10:15	10:30
105	Київ - Львів	09:00	09:15	09:30	09:45	10:00	10:15	10:30	10:45

7) аббревіатури;

8) фотографії, що не мають ознак оригінальності (не є фотографічними творами).

Суб'єкт авторського права для повідомлення про свої майнові права **може використовувати знак охорони авторського права**, що складається з латинської літери "С", обведеної колом - ©, поряд з яким зазначаються ім'я (найменування) суб'єкта майнових прав на твір та рік першого опублікування.

© Селіванов В. М., 2002
© Видавничий Дім «Ін Юре», 2002

Знак охорони авторського права проставляється на оригіналі і кожному примірнику твору.

Державна реєстрація твору є правом суб'єкта авторського права, а не його обов'язком і не визначає фактичної дати створення твору чи обсягу його правової охорони, хоча за певних умов свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір може містити відомості щодо факту і дати оприлюднення (але не створення) твору. Тобто, **Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір** не має правостановлюючого характеру і видається під відповідальність заявника.

Таким чином **реєстрація авторського права в Україні** вимагає певної процедури і може бути оспореною, а тому надзвичайно важливо розуміти, що своє авторство при будь якій публікації необхідно позначати.

У деяких країнах Європи, наприклад, у Німеччині, Польщі, Франції, Чехії та Сполученому Королівстві відсутня офіційна реєстрація авторського права.

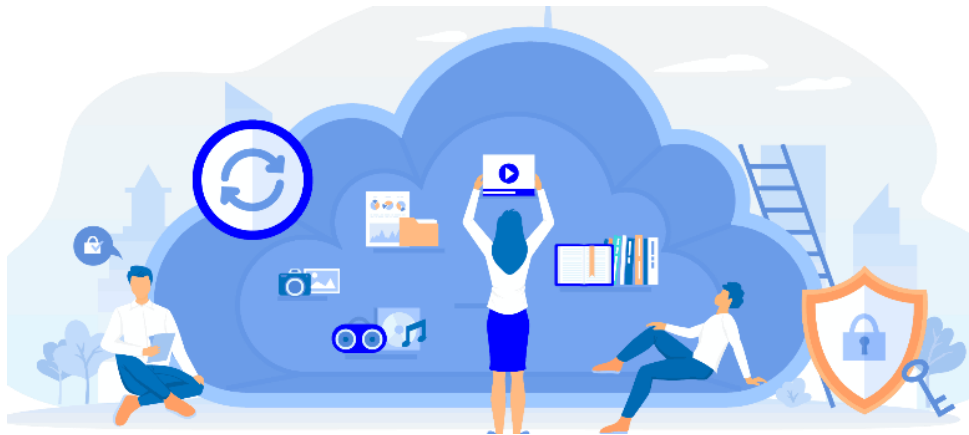

Натомість можуть існувати приватні організації, які надають послуги з депонування творів, реєстрації та видачі сертифікатів або інших документів. **Депонування** – це передача робіт переважно у вигляді машинописного оригіналу на збереження їх до бібліотеки та інформаційних центрів.

Депоновані праці прирівнюються до опублікованих, можуть бути опубліковані з посиланням на реєстраційний номер і депонативну установу.

Так от наприклад, у Сполученому Королівстві отримати Сертифікат, що засвідчує депонування твору, можна за допомогою різних **електронних сервісів**, наприклад, таких як Служба авторського права в Сполученому Королівстві (The UK Copyright Service).

Певною новацією в царині реєстрації авторських прав є застосування технології блокчейн. Прихильники цієї технології вважають, що вона здатна вирішити низку проблем у галузі захисту авторських прав, управління та користування правами, загострення яких останнім часом відбувається в геометричній прогресії через поширення Інтернету та розвиток цифрових технологій.

Так, використання технології блокчейна здатне унеможливити несанкціоновані зміни поданого на реєстрацію твору, забезпечити ідентифікацію та аутентифікацію твору, а також забезпечення ідентифікацію та атрибуцію автора твору і/або його правовласника для отримання дозволу на подальше використання твору.

Наразі, окремі країни вивчають питання впровадження технології блокчейна для своїх систем реєстрації авторських прав.

